5. Ünite Ölçme ve Değerlendirme

ÜNİTE SONU

Sorular	Konu	Kitap	Öğrenme çıktısı
1-4	Dört ülkede çalışan nüfusun sektörel dağılımı: pasta grafiği ve gelişmişlik	s. 162	COĞ.10.5.2
5-7	Türkiye'de imalat sanayisinde teknoloji düzeyi (2020-2024)	s. 163	COĞ.10.5.3
8-9	Kavram şeması: sınıflandırma ölçütü ve sektörler (24. haftada sınıfta)	s. 164	COĞ.10.5.1
10	Yaşadığım yerde istihdam ve sektörler	s. 165	COĞ.10.5.1
11-14	Almanya ve Mozambik: çalışan nüfus ve GSYİH	s. 166-167	COĞ.10.5.2
15-17	Türkiye'de çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (1960-2025)	s. 167	COĞ.10.5.3

Her sorunun örnek cevabı sorunun hemen ardındadır. Kendi cevabını yazmadan cevaba geçme!

Dört ülkede çalışan nüfus

SORU 1-4

2025 Yılı Verilerine Göre Arnavutluk, Avustralya, Kolombiya ve Çek Cumhuriyeti'nde Çalışan Nüfusun Sektörlere Yüzdelik Dağılımı

Ülkeler	Birincil (%)	İkincil (%)	Üçüncül (%)
Arnavutluk	34,9	21,2	43,9
Avustralya	2,1	19,1	78,8
Kolombiya	14,4	20	65,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	35,7	61,6

Birincil = tarım · İkincil = sanayi · Üçüncül = hizmet (dördüncül ve beşincil sektör verileri istatistikte üçüncüle dâhildir)

Ünite sonu — Soru 1

SORU 1

Tablodaki verilerden yararlanarak aşağıdaki pasta grafiklerini oluşturunuz.

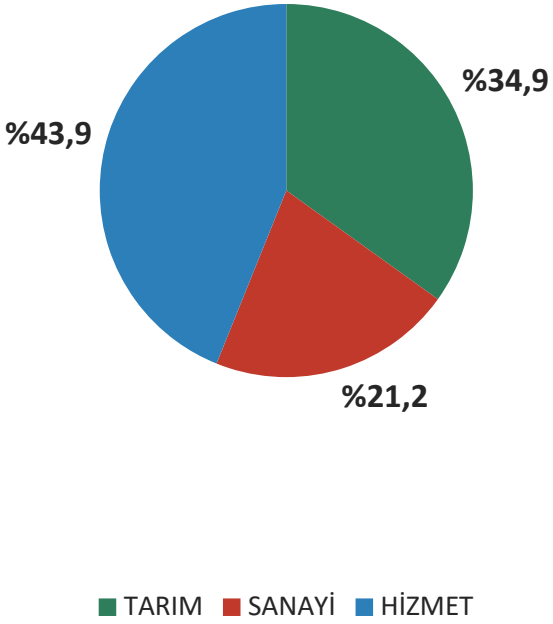
- Her ülke için bir pasta: tarım, sanayi, hizmet
- Yüzde × 3,6 = dilimin açısı (derece)
- Renkler: tarım yeşil · sanayi kırmızı · hizmet mavi; başlık ve lejant

Ünite sonu — Soru 1 — Örnek cevap

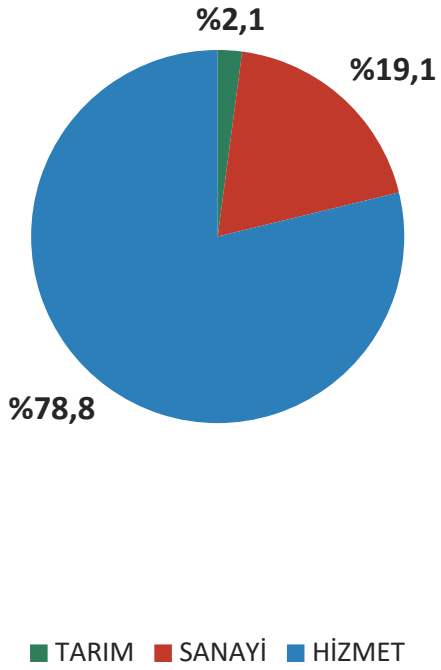
CEVAP

Tablodaki verilerden yararlanarak aşağıdaki pasta grafiklerini oluşturunuz.

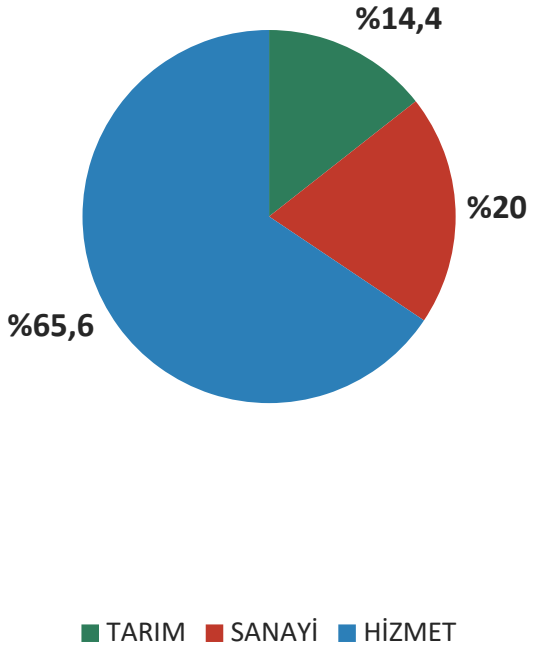
ARNAVUTLUK

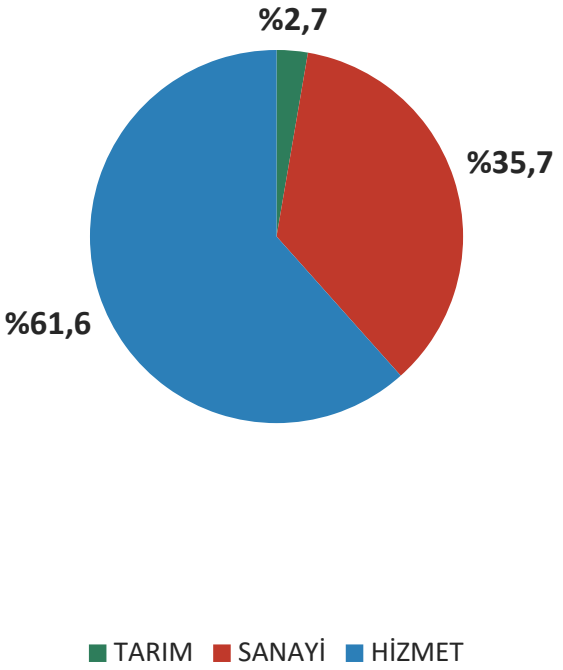
AVUSTRALYA

KOLOMBİYA

ÇEK CUMHURİYETİ

Ünite sonu — Soru 2

SORU 2

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımında ne tür farklılıklar bulunmaktadır? Açıklayınız.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · 2025 · s. 162

Ülke	Bir.	İki.	Üç.
Arnavutluk	34,9	21,2	43,9
Avustralya	2,1	19,1	78,8
Kolombiya	14,4	20	65,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	35,7	61,6

Ünite sonu — Soru 2 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımında ne tür farklılıklar bulunmaktadır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Dört ülkede de en büyük pay üçüncül (hizmet) sektördedir.
- Birincil sektörün payı Arnavutluk'ta çok yüksektir (%34,9); Avustralya (%2,1) ve Çek Cumhuriyeti'nde (%2,7) çok düşüktür, Kolombiya arada kalır (%14,4).
- İkincil sektör en yüksek Çek Cumhuriyeti'ndedir (%35,7); üçüncül sektör en yüksek Avustralya'dadır (%78,8).

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · 2025 · s. 162

Ülke	Bir.	İki.	Üç.
Arnavutluk	34,9	21,2	43,9
Avustralya	2,1	19,1	78,8
Kolombiya	14,4	20	65,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	35,7	61,6

Ünite sonu — Soru 3

SORU 3

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımındaki farklılığın ortaya çıkmasında ülkelerin ekonomik kalkınma düzeyi ne ölçüde etkili olmuş olabilir? Açıklayınız.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · 2025 · s. 162

Ülke	Bir.	İki.	Üç.
Arnavutluk	34,9	21,2	43,9
Avustralya	2,1	19,1	78,8
Kolombiya	14,4	20	65,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	35,7	61,6

Ünite sonu — Soru 3 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımındaki farklılığın ortaya çıkmasında ülkelerin ekonomik kalkınma düzeyi ne ölçüde etkili olmuş olabilir? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Çalışan nüfusun sektörlere dağılışı ile gelişmişlik arasında güçlü bir ilişki vardır (s. 153).
- Gelişmiş ülkelerde birincilde çalışanların yüzdesi düşük, ikincil ve üçüncülde yüksektir: Avustralya ve Çek Cumhuriyeti bu yapıdadır.
- Arnavutluk'ta birincilin yüksek payı az gelişmiş ülke özelliğine yakındır; Kolombiya arada kalır.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · 2025 · s. 162

Ülke	Bir.	İki.	Üç.
Arnavutluk	34,9	21,2	43,9
Avustralya	2,1	19,1	78,8
Kolombiya	14,4	20	65,6
Çek Cumhuriyeti	2,7	35,7	61,6

Ünite sonu — Soru 4

SORU 4

Verilen ülkelerin ekonomik gelişmişlik durumlarını aşağıdaki tabloya işaretleyiniz.

Ülke	Gelişmiş	Az gelişmiş	Gerekçe (tablodan)
Arnavutluk	☐	☐	
Avustralya	☐	☐	
Kolombiya	☐	☐	
Çek Cumhuriyeti	☐	☐	

Ünite sonu — Soru 4 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen ülkelerin ekonomik gelişmişlik durumlarını aşağıdaki tabloya işaretleyiniz.

Ülke	Gelişmiş	Az gelişmiş	Gerekçe (tablodan)
Arnavutluk		✓	Birincil %34,9 — kitapta az gelişmiş ülke özelliği
Avustralya	✓		Birincil %2,1, üçüncül %78,8
Kolombiya	*	*	Birincil %14,4, üçüncül %65,6 — iki kategoride kesin değil; gerekçeli cevap
Çek Cumhuriyeti	✓		Birincil %2,7, ikincil %35,7

✓ işaretlenir · * kitabın iki kategorisinde kesin değil, gerekçeli her işaret kabul

İmalat sanayisi ve teknoloji düzeyi

SORU 5-7

2024 Verilerine Göre Türkiye'de Yıllara Göre İmalat Sanayisinde Üretilen Ürünlerin Teknoloji Düzeyine Göre Satış Değerinin Yüzdelik Dağılımı

Yıllar	Düşük teknoloji	Düşük-orta teknoloji	Orta-yüksek teknoloji	Yüksek teknoloji
2020	36,5	32,9	27,1	3,5
2021	34,1	36,7	26,1	3,1
2022	33,4	39	25,8	2,8
2023	33,2	35,3	28,1	3,4
2024	34,4	34	28,1	3,5

İmalat sanayisi ikincil sektördedir (sanayi: ham maddelerin işlenmesi, s. 147).

Ünite sonu — Soru 5

SORU 5

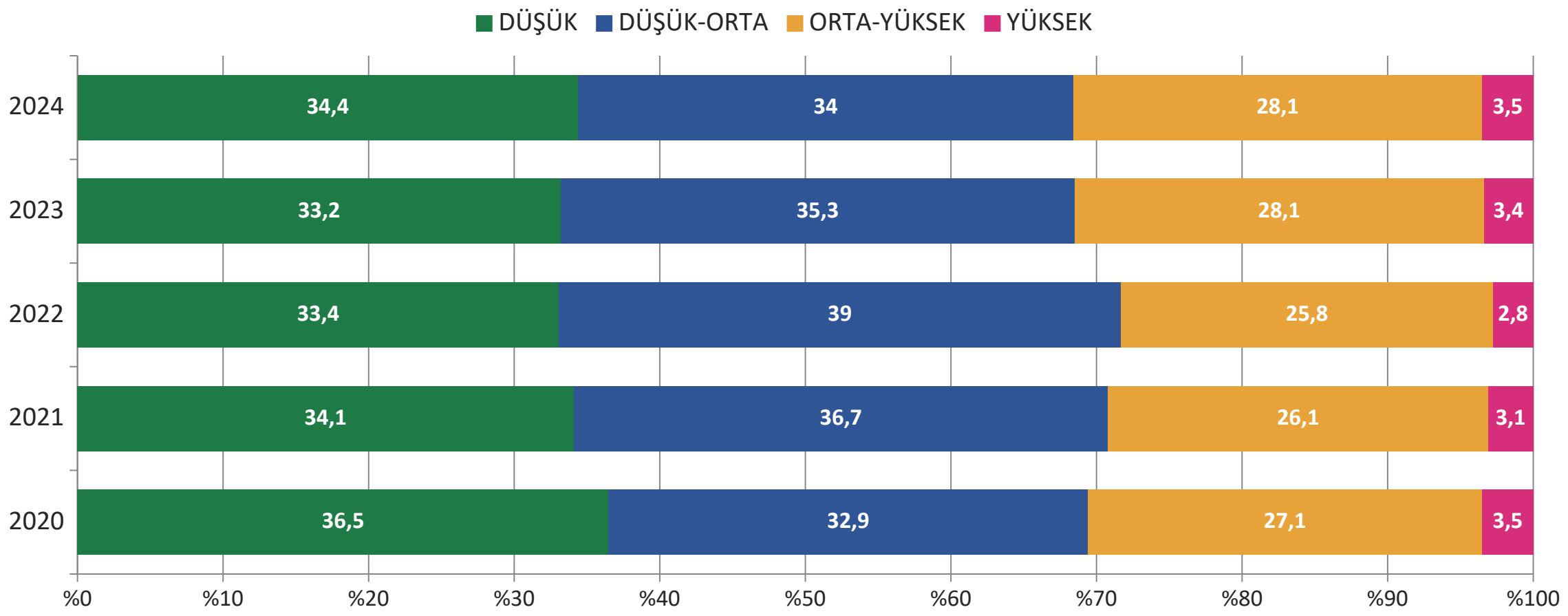
Tablodaki verilerden yararlanarak aşağıdaki grafiği oluşturunuz.

- Yıllar dikey eksende (2020 altta, 2024 üstte); yüzde yatay eksende 0-100
- Her yılın çubuğunda dört parça: düşük · düşük-orta · orta-yüksek · yüksek teknoloji
- Parça uzunluğu = tablodaki yüzde; renkleri lejanttaki gibi boya

Ünite sonu — Soru 5 — Örnek cevap

CEVAP

Tablodaki verilerden yararlanarak aşağıdaki grafiği oluşturunuz.

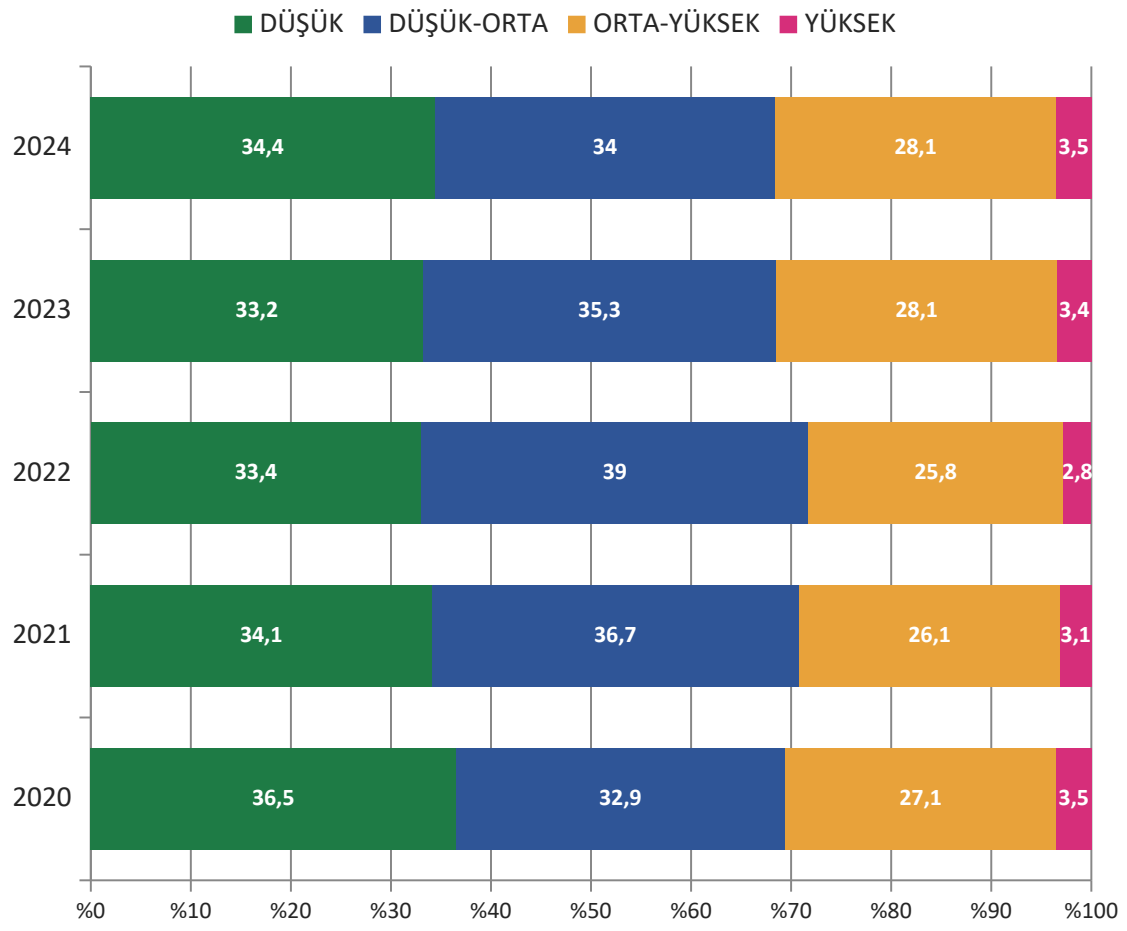

Ünite sonu — Soru 6

SORU 6

Türkiye’de yıllar itibarıyla imalat sanayisinde üretilen ürünlerin teknoloji düzeyine göre satış değerinin yüzdelik dağılımında ne tür değişimler yaşanmıştır? Açıklayınız.

Teknoloji düzeyine göre satış değeri (%) · s. 163

Kitap s. 163

Ünite sonu — Soru 6 — Örnek cevap

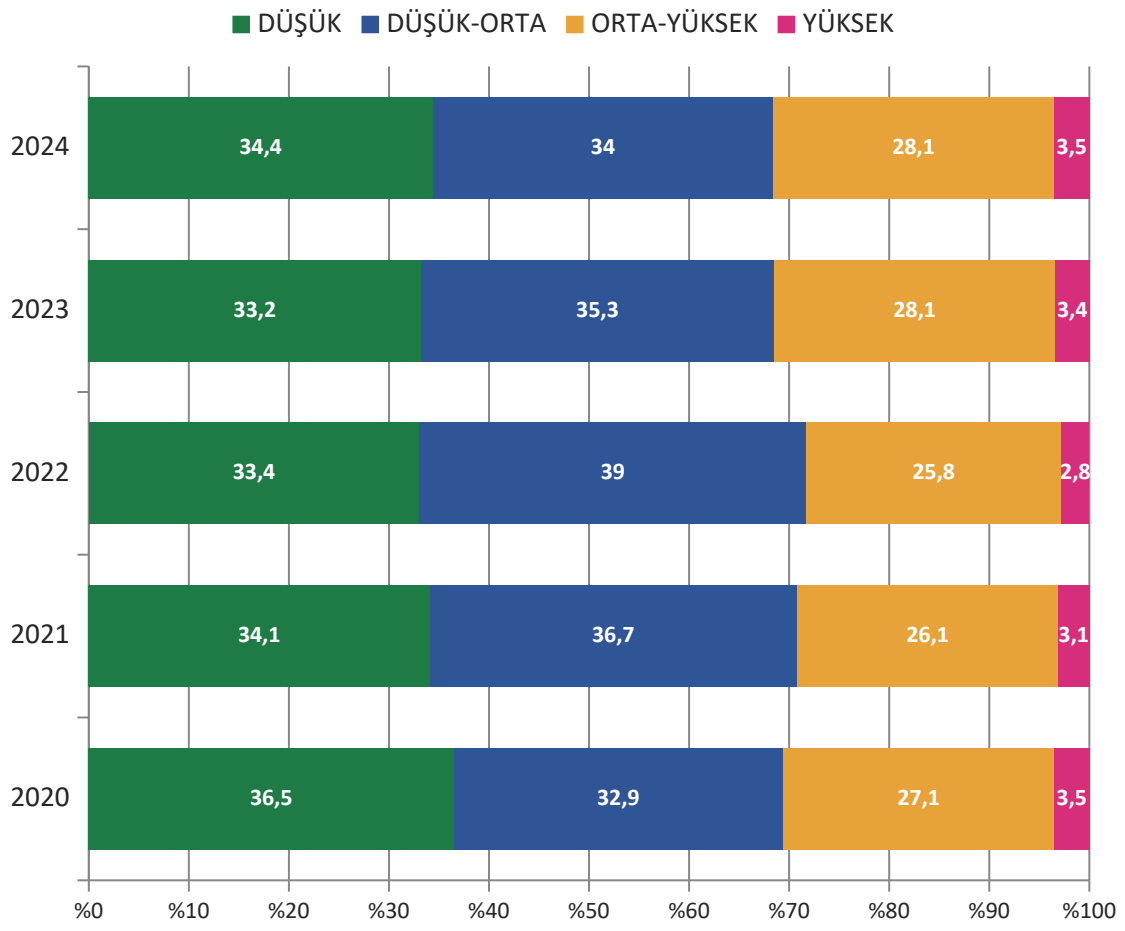
CEVAP

Türkiye'de yıllar itibarıyla imalat sanayisinde üretilen ürünlerin teknoloji düzeyine göre satış değerinin yüzdelik dağılımında ne tür değişimler yaşanmıştır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Yüksek teknolojinin payı her yıl en küçüktür (%2,8-3,5); 2022'de en düşüğe iner, 2024'te 2020'deki düzeye (%3,5) döner.
- Düşük ve düşük-orta teknoloji birlikte satış değerinin üçte ikisinden fazladır (2024: %68,4).
- Düşük teknolojinin payı 2020-2023'te azalır (36,5 → 33,2); düşük-orta 2022'de en yükseğe (39) çıkar; orta-yüksek 2023-2024'te 28,1'e yükselir.

Teknoloji düzeyine göre satış değeri (%) · s. 163

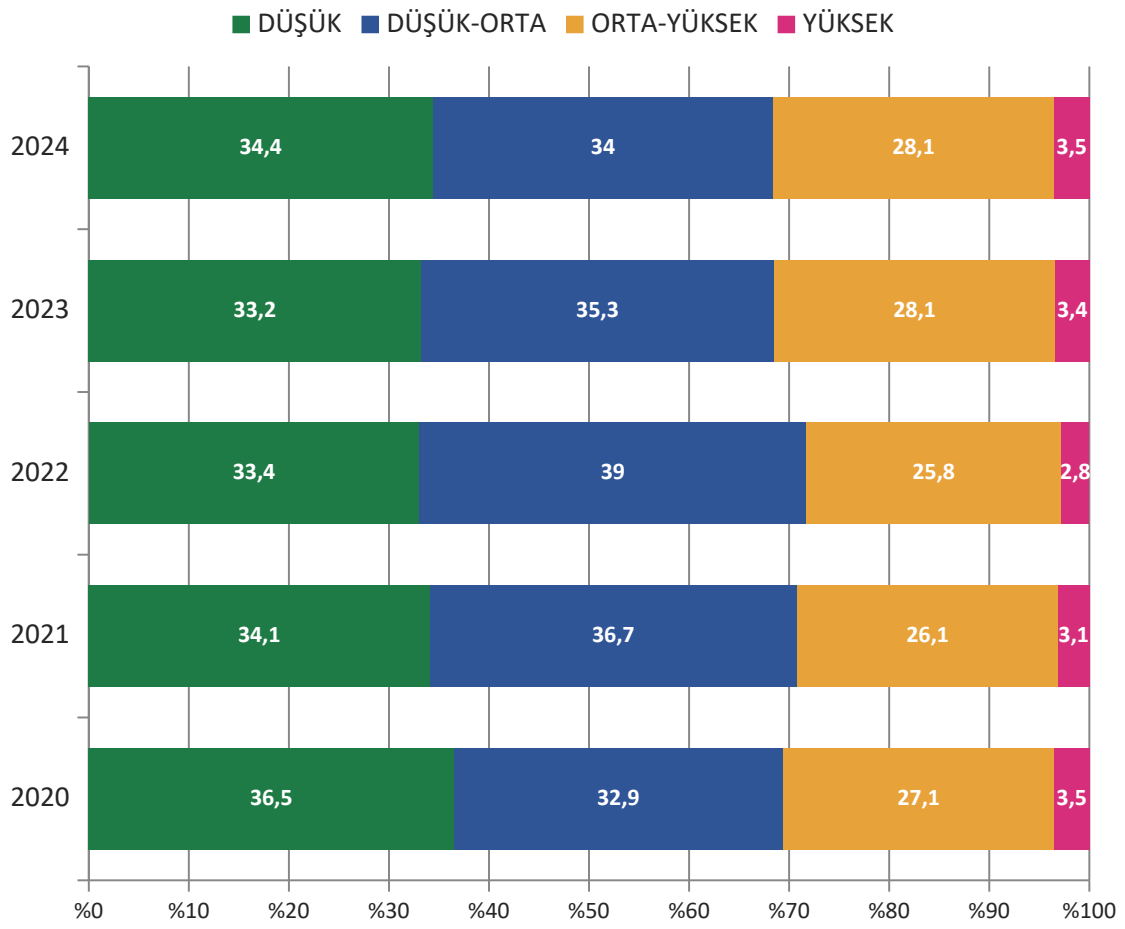

Ünite sonu — Soru 7

SORU 7

İmalat sanayisinde üretilen yüksek teknoloji ürünlerinin satış değerinin diğer teknoloji düzeylerine göre yüzdelik açıdan artırılmasının ülke ekonomisine etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

Teknoloji düzeyine göre satış değeri (%) · s. 163

Kitap s. 163

Ünite sonu — Soru 7 — Örnek cevap

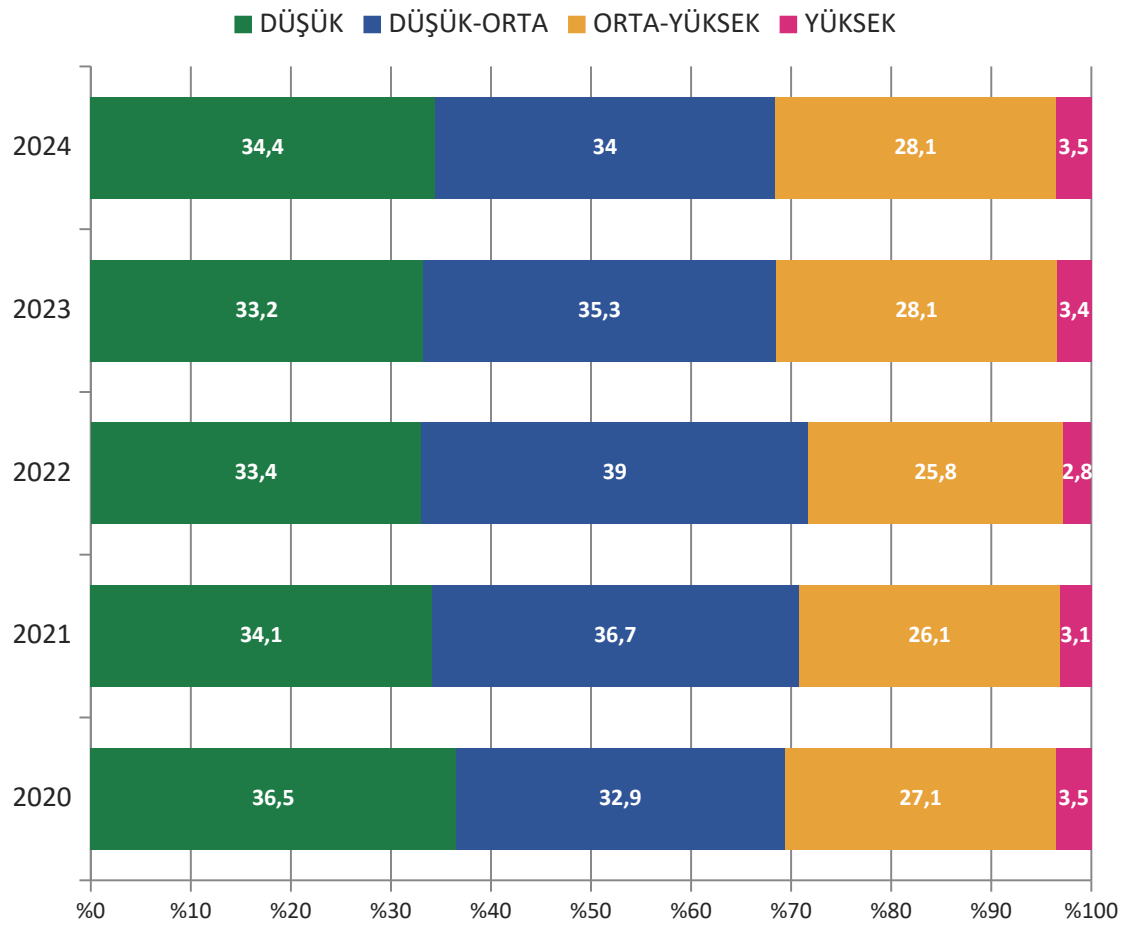
CEVAP

İmalat sanayisinde üretilen yüksek teknoloji ürünlerinin satış değerinin diğer teknoloji düzeylerine göre yüzdelik açıdan artırılmasının ülke ekonomisine etkileri neler olabilir? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Katma değeri yüksek ürünlerin payı artar; sanayinin GSYİH'ye katkısı büyüyebilir.
- İşlenmiş ve ileri teknolojili ürün satışı (ihracat) gelirleri artabilir; bu ürünler için dışarıya bağımlılık azalabilir.
- Bilgi ve AR-GE gibi dördüncül faaliyetler ve nitelikli istihdam gelişebilir.

Teknoloji düzeyine göre satış değeri (%) · s. 163

Ünite sonu — Soru 10

SORU 10

Yaşadığınız yerde çalışan nüfusun istihdamının daha çok hangi ekonomik faaliyet kollarında olduğu ve bu faaliyet grubunun hangi ekonomik sektörlere ait olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

Ünite sonu — Soru 10 — Örnek cevap

CEVAP

Yaşadığınız yerde çalışan nüfusun istihdamının daha çok hangi ekonomik faaliyet kollarında olduğu ve bu faaliyet grubunun hangi ekonomik sektörlere ait olduğunu aşağıdaki tabloya yazınız.

Örnek cevap

- Cevap kişiseldir: yaşadığın yerde gözlediğin ya da araştırdığın faaliyet kollarını yaz (ör. ticaret, ulaşım, sanayi, eğitim).
- Her faaliyet kolunu kavram şemasındaki tanıma göre bir sektöre yerleştir.
- Sayı yazacaksan kaynağını belirt; bilmediğin sayıyı yazma.

Almanya ve Mozambik

SORU 11-14

Almanya ve Mozambik (2025)

Ülke	Çalışan · birincil (%)	Çalışan · ikincil (%)	Çalışan · üçüncül (%)	GSYİH · birincil (%)	GSYİH · ikincil (%)	GSYİH · üçüncül (%)
Almanya	1,2	26,5	72,3	0,9	29,4	69,7
Mozambik	69,5	9,1	21,5	29,4	24,2	46,4

- Çalışan nüfusun sektörel dağılımı: çalışanların yüzde kaçı hangi sektörde?
- Sektörlerin GSYİH'deki payları: ülkede üretilen mal ve hizmetlerin değerinin yüzde kaçı hangi sektörden?

Belirli bir zaman diliminde (genellikle 1 yılda) bir ülkenin coğrafi sınırları içerisinde üretilmiş bütün mal ve hizmetlerin piyasa fiyatlarıyla değerlendirilmiş hâli gayrisafi yurt içi hasıla (GSYİH) olarak adlandırılır.

Ünite sonu — Soru 11

SORU 11

Verilen ülkelerdeki çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile sektörlerin gayrisafi yurt içi hasıladaki (GSYİH) paylarına ait verilerden yararlanarak aşağıdaki pasta grafiklerini oluşturunuz.

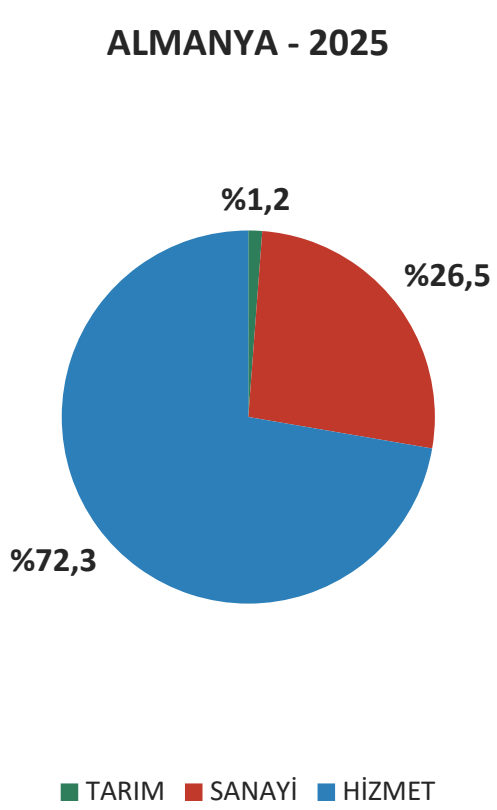
- Solda çalışan nüfus (Almanya, Mozambik), sağda GSYİH payları (Almanya, Mozambik)
- Yüzde × 3,6 = dilimin açısı; tarım yeşil · sanayi kırmızı · hizmet mavi
- Her pastanın altına ülke adını ve yılı yaz

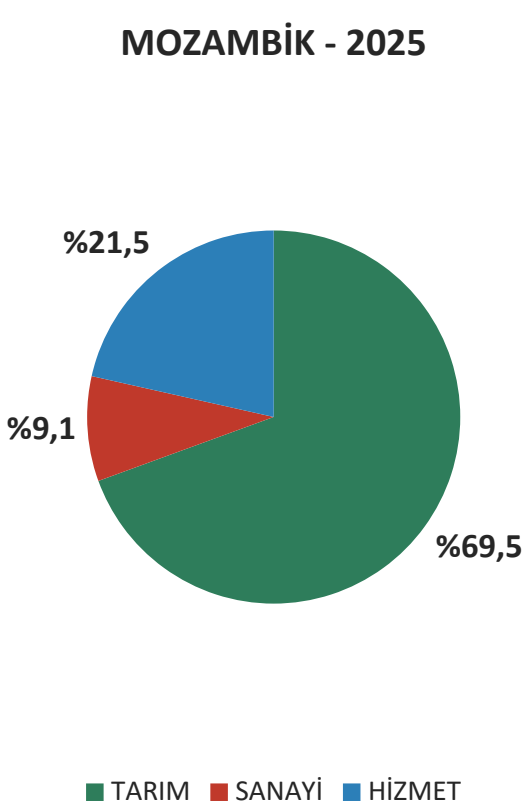
Ünite sonu — Soru 11 — Örnek cevap

CEVAP

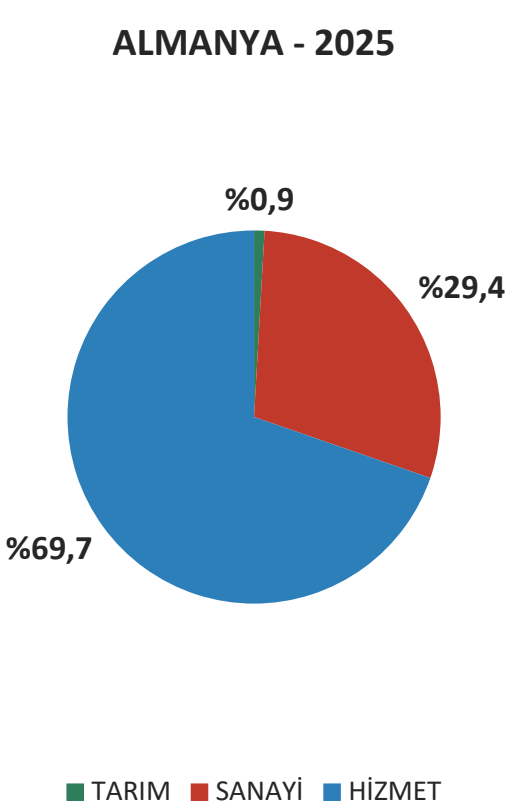
Verilen ülkelerdeki çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile sektörlerin gayrisafi yurt içi hasıladaki (GSYİH) paylarına ait verilerden yararlanarak aşağıdaki pasta grafiklerini oluşturunuz.

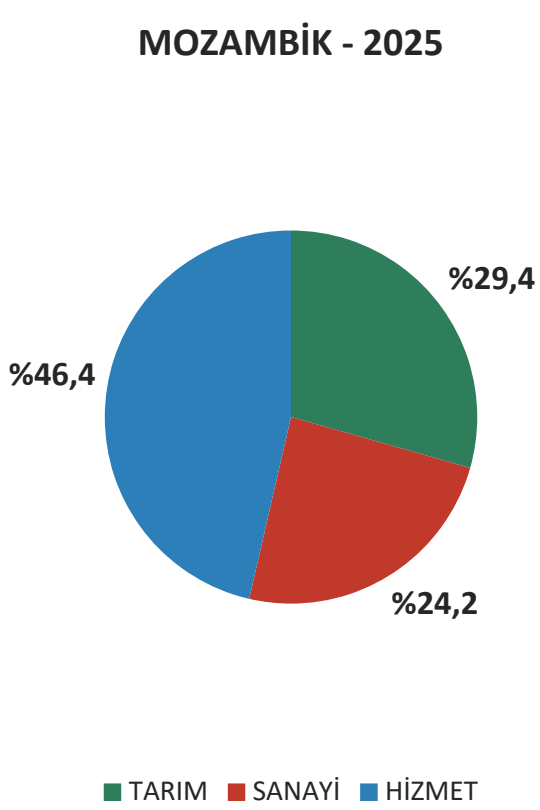
Çalışan nüfusun sektörel dağılımı

Sektörlerin GSYİH'deki payları

Ünite sonu — Soru 12

SORU 12

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile bu sektörlerin ülkelerin GSYİH'deki yüzdesi arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır? Açıklayınız.

Almanya ve Mozambik (%) · 2025 · s. 166

	Bir.	İki.	Üç.
Alm. çalışan	1,2	26,5	72,3
Alm. GSYİH	0,9	29,4	69,7
Moz. çalışan	69,5	9,1	21,5
Moz. GSYİH	29,4	24,2	46,4

Ünite sonu — Soru 12 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile bu sektörlerin ülkelerin GSYİH'deki yüzdesi arasında ne tür farklılıklar bulunmaktadır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Almanya: iki dağılım birbirine yakındır (birincil 1,2 ↔ 0,9; ikincil 26,5 ↔ 29,4; üçüncül 72,3 ↔ 69,7).
- Mozambik: çalışanların %69,5'i birincildedir ama birincil GSYİH'nin yalnız %29,4'ünü üretir.
- Mozambik'te çalışanların %21,5'i üçüncüldedir ama üçüncül GSYİH'nin %46,4'ünü, %9,1'lik ikincil %24,2'sini üretir.

Almanya ve Mozambik (%) · 2025 · s. 166

	Bir.	İki.	Üç.
Alm. çalışan	1,2	26,5	72,3
Alm. GSYİH	0,9	29,4	69,7
Moz. çalışan	69,5	9,1	21,5
Moz. GSYİH	29,4	24,2	46,4

Ünite sonu — Soru 13

SORU 13

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile bu sektörlerin ülkelerin GSYİH'deki yüzdesi arasındaki farklılıktan yararlanarak ülkeleri aşağıda verilen bilgiler açısından karşılaştırınız.

Bilgiler	Almanya	Mozambik
Yıllık gayrisafi millî hasılası (GSMH) düşük	☐	☐
Katma değeri yüksek olan ürünlerin üretimi fazla	☐	☐
Dış satım (ihracat) gelirleri düşük	☐	☐
İstihdam oranı fazla	☐	☐
Dış alımda (ithalat) ham madde ve ara mal ürünlerin alımı fazla	☐	☐
Dış ticaret dengesi (dış satımdan elde edilen gelir ile dış alıma ödenen gider arası fark) daha düzenli	☐	☐
Kişi başına düşen millî gelir daha yüksek	☐	☐

Ünite sonu — Soru 13 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen ülkelerde çalışan nüfusun sektörel dağılımı ile bu sektörlerin ülkelerin GSYİH'deki yüzdesi arasındaki farklılıktan yararlanarak ülkeleri aşağıda verilen bilgiler açısından karşılaştırınız.

Bilgiler	Almanya	Mozambik
Yıllık gayrisafi millî hasılası (GSMH) düşük		✓
Katma değeri yüksek olan ürünlerin üretimi fazla	✓	
Dış satım (ihracat) gelirleri düşük		✓
İstihdam oranı fazla	✓*	
Dış alımda (ithalat) ham madde ve ara mal ürünlerin alımı fazla	✓	
Dış ticaret dengesi (dış satımdan elde edilen gelir ile dış alıma ödenen gider arası fark) daha düzenli	✓*	
Kişi başına düşen millî gelir daha yüksek	✓	

✓ kitaba dayalı çıkarım · ✓* kitapta doğrudan yok, gerekçeli her işaret kabul

Ünite sonu — Soru 14

SORU 14

Verilen iki ülkenin ekonomik göstergelerine göre gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların sosyoekonomik yaşantıları hakkında neler söylenebilir?

Gelişmiş (Almanya)

- Kişi başına düşen enerji ve gıda tüketimi fazladır
- Nüfus artış hızı düşük, beklenen yaşam süresi uzun, kentli nüfus yüzdesi ve okuryazar yüzdesi yüksektir

Az gelişmiş (Mozambik)

- Kişi başına düşen enerji ve gıda tüketimi azdır
- Nüfus artış hızı yüksek, beklenen yaşam süresi kısa, kentli nüfus yüzdesi ve okuryazar yüzdesi düşüktür

Ünite sonu — Soru 14 — Örnek cevap

CEVAP

Verilen iki ülkenin ekonomik göstergelerine göre gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde yaşayan insanların sosyoekonomik yaşantıları hakkında neler söylenebilir?

Örnek cevap

- Almanya'da çalışanların çoğu hizmet ve sanayide, gelirleri yüksek sektörlerdedir: kişi başına gelir, enerji ve gıda tüketimi, yaşam süresi ve okuryazarlık yüksektir.
- Mozambik'te çalışanların çoğu katma değeri düşük birincil sektördedir: kişi başına gelir düşüktür; nüfus artış hızı yüksek, yaşam süresi kısa, kentli nüfus ve okuryazar yüzdesi düşüktür.

Gelişmiş (Almanya)

- Kişi başına düşen enerji ve gıda tüketimi fazladır
- Nüfus artış hızı düşük, beklenen yaşam süresi uzun, kentli nüfus yüzdesi ve okuryazar yüzdesi yüksektir

Az gelişmiş (Mozambik)

- Kişi başına düşen enerji ve gıda tüketimi azdır
- Nüfus artış hızı yüksek, beklenen yaşam süresi kısa, kentli nüfus yüzdesi ve okuryazar yüzdesi düşüktür

Türkiye'de çalışan nüfus (1960-2025)

SORU 15-17

Türkiye’de Yıllara Göre Çalışan Nüfusun Sektörlere Dağılım Yüzdeliği

Yıllar	Birincil (%)	İkincil (%)	Üçüncül (%)
1960	75	8	17
1980	63	12	25
2000	48	14	38
2016	19	27	54
2024	14,8	27,3	57,9
2025	14,6	27,6	57,8

Ünite sonu — Soru 15

SORU 15

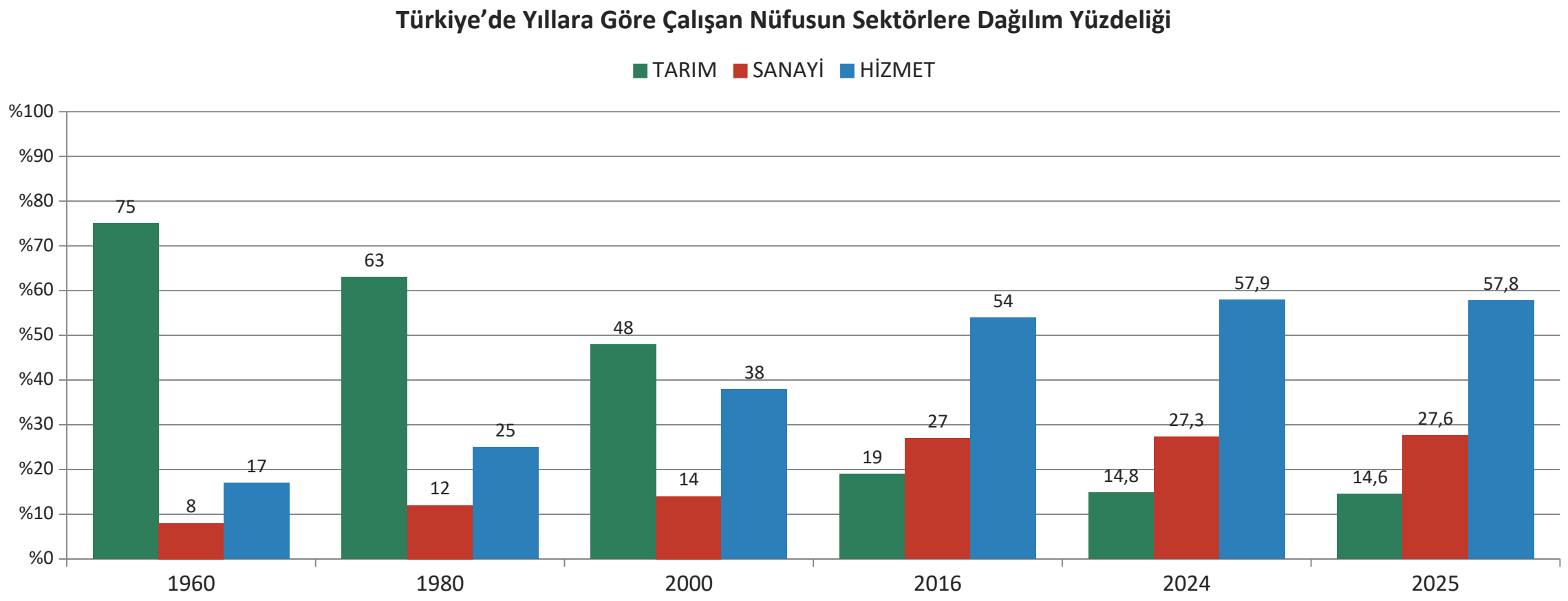
Türkiye'de yıllara göre çalışan nüfusun sektörlere dağılım yüzdeliği grafiğini tablodaki bilgilerden yararlanarak oluşturunuz.

- Her yıl için üç sütun: tarım · sanayi · hizmet (dikey eksen 0-100)
- Tablodaki yıllar: 1960, 1980, 2000, 2016, 2024, 2025
- Kitaptaki eksende 1927 yazılı ama tabloda 1927 verisi yok: o sütunu boş bırak, 2024'ü ekle

Ünite sonu — Soru 15 — Örnek cevap

CEVAP

Türkiye'de yıllara göre çalışan nüfusun sektörlere dağılım yüzdeliği grafiğini tablodaki bilgilerden yararlanarak oluşturunuz.

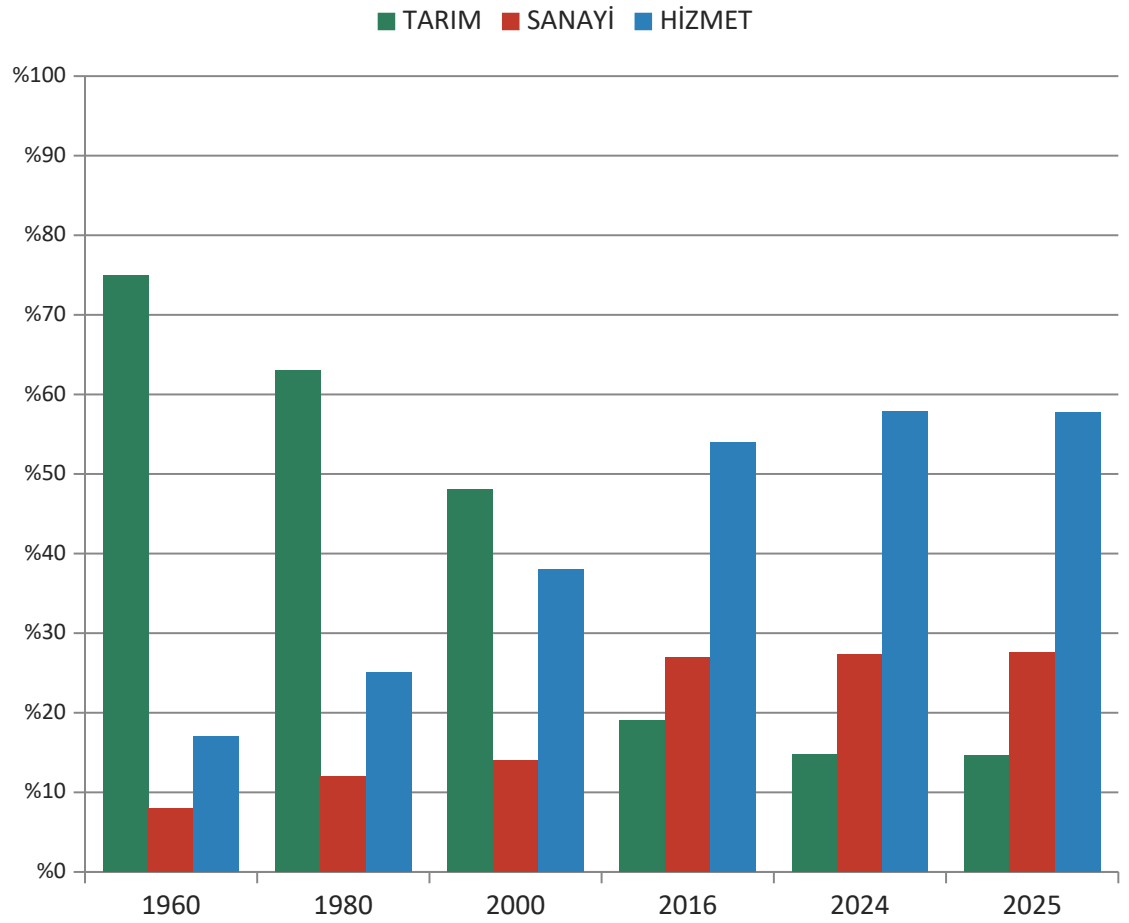

Ünite sonu — Soru 16

SORU 16

Türkiye’de yıllar itibarıyla çalışan nüfusun sektörel dağılım oranında ne tür değişimler yaşanmıştır? Açıklayınız.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · s. 167

Kitap s. 167

Ünite sonu — Soru 16 — Örnek cevap

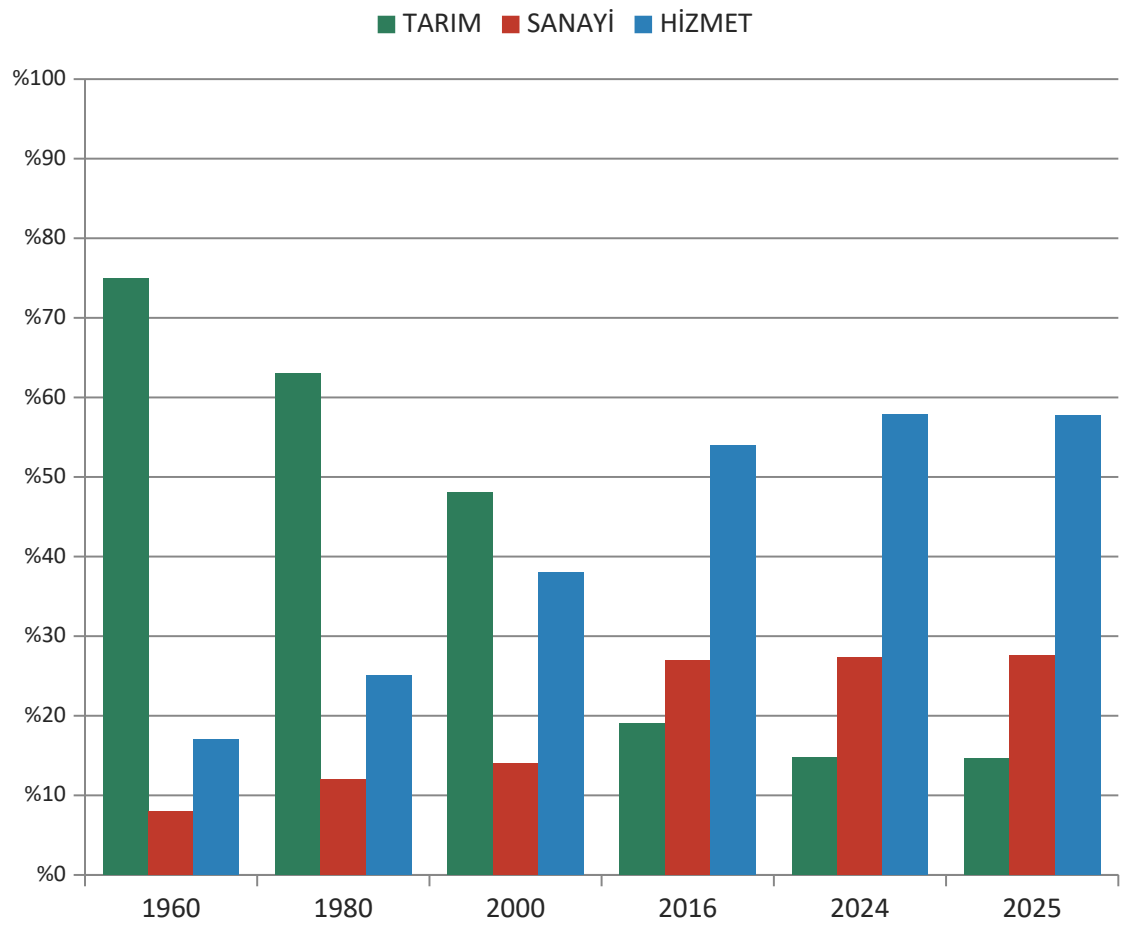
CEVAP

Türkiye’de yıllar itibarıyla çalışan nüfusun sektörel dağılım oranında ne tür değişimler yaşanmıştır? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Birincil sektörün payı sürekli azalmıştır: %75 (1960) → %14,6 (2025).
- İkincil (8 → 27,6) ve üçüncül (17 → 57,8) sektörlerin payı artmıştır.
- 2000'e kadar en büyük pay birincildeydi; 2016'dan beri çalışanların yarıdan fazlası üçüncül sektördedir.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · s. 167

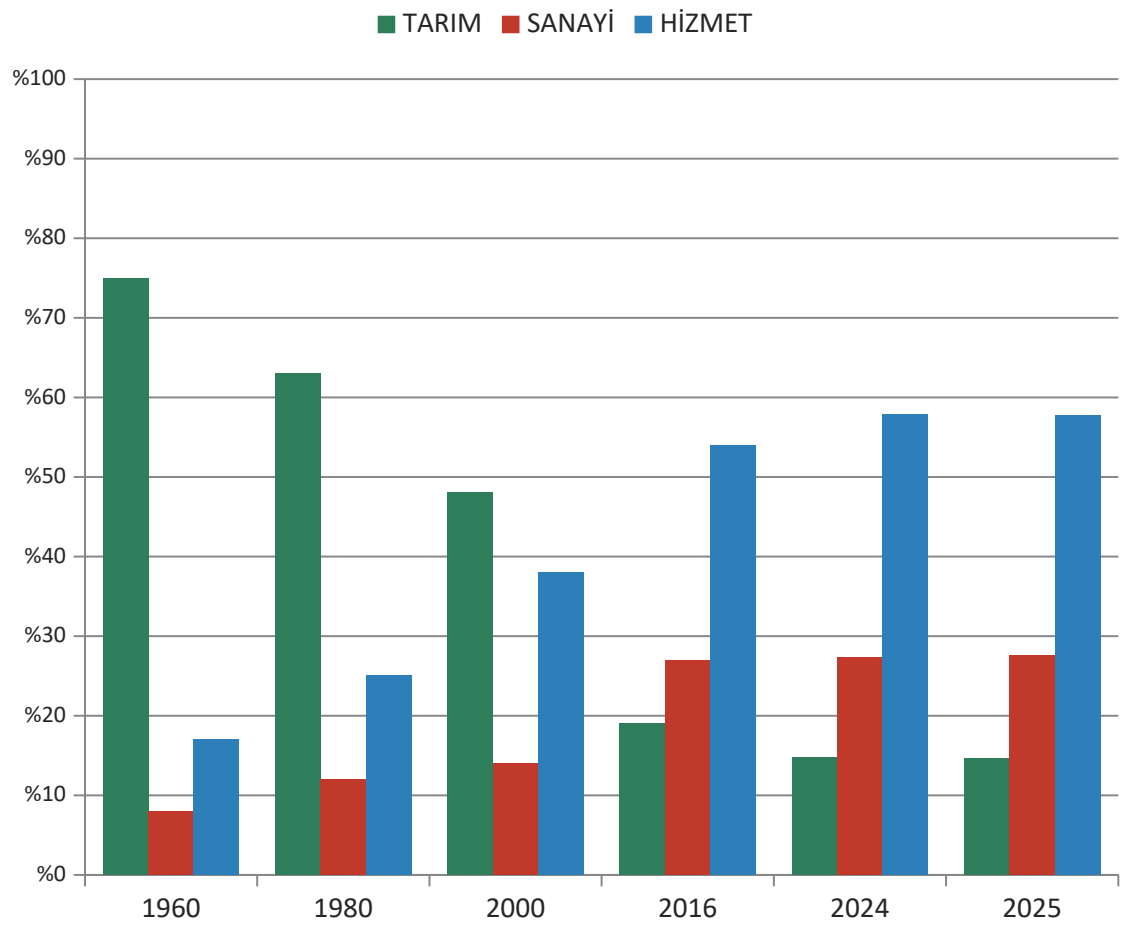

Ünite sonu — Soru 17

SORU 17

Türkiye’de yıllar içerisinde çalışan nüfusun sektörel dağılım yüzdesinde yaşanan değişim, ülkenin ekonomik gelişmişliğini nasıl etkilemiş olabilir? Açıklayınız.

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · s. 167

Kitap s. 167

Ünite sonu — Soru 17 — Örnek cevap

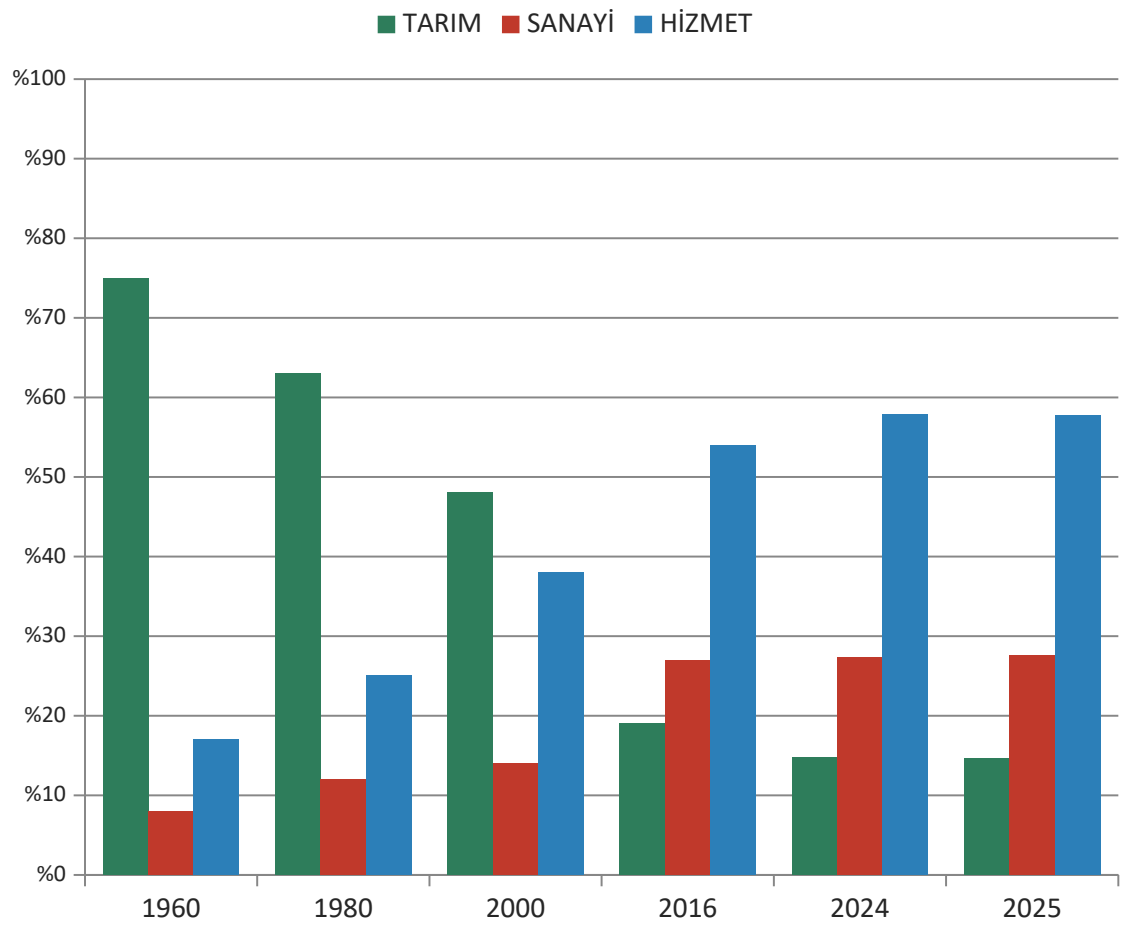
CEVAP

Türkiye'de yıllar içerisinde çalışan nüfusun sektörel dağılım yüzdesinde yaşanan değişim, ülkenin ekonomik gelişmişliğini nasıl etkilemiş olabilir? Açıklayınız.

Örnek cevap

- Birincilde çalışanların payının azalması, ikincil ve üçüncülde çalışanların payının artması kitabın gelişmiş ülke yapısına yaklaşmayı gösterir.
- Çalışanlar katma değeri daha yüksek sektörlere geçtikçe ülkenin ürettiği değer ve kişi başına gelir artmış olabilir.
- Kesin yargı için GSYİH payları gibi başka göstergelere de bakmak gerekir (s. 154-155).

Çalışan nüfusun sektörlere dağılımı (%) · s. 167

Kaynaklar ve Haklar

KAYNAKÇA

Ders kitabı. Coğrafya 10. Sınıf Ders Kitabı (Ortaöğretim), 2026-2027 baskısı. **Yazarlar:** Alper Soyatlar, Bülent Akça, Mehmet Ekici, Yıldıray Türkmen. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları No 10141 · Ders Kitapları Dizisi No 2174 · ISBN 978-975-11-8921-9. Slaytlardaki “Kitap s. …” etiketleri bu baskının sayfalarıdır.

Öğretim programı ve etkinlikler. Coğrafya dersi öğretim programı (2026 nüshası): Talim ve Terbiye Kurulunun 23.05.2024 tarihli ve 20 sayılı kararıyla kabul edilen, 13.05.2026 tarihli ve 53 sayılı kararıyla güncellenen program.

Haklar ve lisans. Ders kitabından alınan metin, soru ve görsellerin hakları Millî Eğitim Bakanlığına aittir; eğitim ve öğretim amacıyla, kaynak gösterilerek alıntılanmıştır (5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu md. 34). Sunumun tasarımı, ders akışı, etkinlik kurgusu, örnek cevaplar ve öğretmen notları okulapp.org'un özgün katkısıdır; yalnız bu katkılar CC BY 4.0 lisansıyla paylaşılır. Resmî bir Bakanlık materyali değildir.